

**Az alapvető jogok biztosának
Jelentése
az AJB-7657/2013. számú ügyben**

Előadó: dr. Szabó-Tasi Katalin

Az eljárás megindulása

A panaszos speciális étkezési igényű gyermeke óvodai étkezésének ügyében fordult hozzám. Beadványában előadta, hogy gyermeke glutén- és laktózérzékeny, ahogyan maga a panaszos, az édesanya is. A panaszban foglaltak szerint az óvoda, valamint a helyi önkormányzat elzárkózott attól, hogy a gyermeknek megfelelő, napi háromszori étkezést biztosítson, így az édesanya csak 3 órára tudja az óvodában hagyni gyermekét. Mindez aránytalanul nagy terhet jelent a családnak, mivel az édesanya nem tud rendes munkát vállalni, a jövedelmük pedig nem elegendő két tartósan beteg diétás étkezésére. Panaszos előadta, hogy otthon sokszor nem tudja megfelelően táplálni kislányát.

A beadvány alapján felmerült az Alaptörvényben nevesített jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelményéhez fűződő, a gyermek védelemhez és gondoskodáshoz való joga, valamint az esélyegyenlőség előmozdításának követelményére vonatkozó alapvető jogok sérelmének, illetve közvetlen veszélyének a gyanúja. Erre tekintettel az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (továbbiakban: Ajbt.) 20. § (1) bekezdése alapján vizsgálatot indítottam. A tényállás tisztázása érdekében, valamint esetleges jogsértések felderítése érdekében indokoltnak tartottam az óvoda és a fenntartó megkeresését.

Az Ajbt. 21. § (1) bekezdés a) pontja alapján az óvoda fenntartójától, Szabadszállás Város Önkormányzatától kértem tájékoztatás.

Alkotmányos jogok és alapelvek

- A jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelménye: *„Magyarország független demokratikus jogállam.”* [Alaptörvény B) cikk (1)] és *„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék.”* [Alaptörvény XXIV. cikk (1)]
- A gyermek védelemhez és gondoskodáshoz való joga: *„Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.”* [Alaptörvény XVI. Cikk (1)]
- Az esélyegyenlőség előmozdításának követelménye [Alaptörvény XV. cikk (4) és (5) *„Magyarország az esélyegyenlőség megvalósulását külön intézkedésekkel segíti. Magyarország külön intézkedésekkel védi a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.”*

Alkalmazott jogszabályok

1. Magyarország Alaptörvénye;
2. Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (Mötv.)
3. Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (Eütv.)
4. A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.)
5. A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (a továbbiakban Nkt.)
6. A nevelési-oktatási intézmények működéséről szóló 11/1994. (VI. 8.) MKM rendelet

A megállapított tényállás

A megkeresett szervek válaszai

Szabadszállás Város Önkormányzatának polgármestere válaszában arról tájékoztatott, hogy a panasszal érintett gyermek a Szabadszállási Tóth Erzsébet Óvoda és Bölcsöde

bölcsődéjébe járt 2013. augusztus 31-ig, majd 2013. szeptember 1-től ugyanezen intézménybe jár óvodába. Az intézmény vezetőjének elmondása szerint a gyermek a bölcsődében ugyanazt az ételt fogyasztotta, mint a többi gyermek, hozzátartozója nem kért külön étkeztetést. A gyermek 2013. szeptember 26-án kezdett óvodába járni. A szülő ekkor leadta a mellékelt 2013. szeptember 23-án kelt orvosi igazolást arról, hogy a gyermeknek fertőző betegsége nincs, közösségbe mehet, de speciális igényt továbbra sem jelzett. Jelenleg a gyermek 8-tól 12 óráig tartózkodik az óvodában.

2013. szeptember végén, október elején (pontos időpontot nem tudtak mondani az óvónők) a szülő szóban jelezte az óvónőnek, hogy a gyermek kórházban volt, ahol megállapították, hogy bizonyos ételekre allergiás. Ekkor felajánlotta az óvoda vezetője az anyukának, hogy amíg nem derül ki, hogy a gyermek mire allergiás, addig hozza be a számára otthon főzött ételt, és azt elfogyaszthatja bent az óvodába. Mivel a szülő ezt nem vállalta – anyagi helyzetére hivatkozással – a gyermek nem tudta igénybe venni az egész napos óvodai ellátást. Az óvónők kérték a szülőt, hogy hozza be a kórházi papírokat, amelyekből kiderül mire allergiás a gyermek. Az édesanya a kérés ellenére papírt nem hozott be sem az óvodába sem az étkeztetést biztosító Gazdasági-Műszaki Ellátó és Szolgáltató Szervezet (a továbbiakban: GAMESZ) konyhára.

Az óvoda újabb kérésére 2013. november 26-án egy 2013. október 2-án kelt igazolást (tartósan beteg, vagy fogyatékos gyermekről) mutatott be a szülő az óvodába. Ebből az igazolásból még mindig nem lehetett megállapítani, hogy a gyermek mit ehet és mit nem.

Az óvoda vezetője 2013. december 3-án írásban kérte az édesanyát, hogy hozza be azokat az orvosi dokumentumokat, amelyekből konkrétan kiderül, hogy a gyermek mely ételekre érzékeny, mit nem ehet. 2013. december 4-én a szülő az óvoda rendelkezésére bocsátotta a klinikai zárójelentést és kérdésre elmondta, hogy a gyermek allergiájával kapcsolatban más dokumentum nincs a birtokában. A zárójelentés szerint a gyermeknek glutén- és laktózmentes diéta tartása javasolt.

Szabadszállás Város Önkormányzata a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény által előírt gyermekek életkorának megfelelő étkeztetést a Gazdasági-Műszaki Ellátó és Szolgáltató Szervezet által működtetett konyhán biztosítja. A konyhán jelenleg nincs olyan képesítésű szakember, aki a speciális étkezési igénynek megfelelő ételt elkészíthetné. Folyamatban van egy szakács beiskolázása diabetikus képzésre. A polgármester előadta, hogy keresik annak a lehetőségét, hogy a speciális igényű gyermekek étkeztetését milyen módon tudnánk megoldani.

A megfelelő megoldás megvalósulásáig felajánlották az édesanyának, hogy az általa otthon készített ételt beviheti az intézménybe és azt a gyermek ott elfogyaszthatja. Az édesanya jelenleg nem dolgozik, otthon van, és elmondása szerint ő is lisztérzékeny, de anyagi helyzetére hivatkozással a felkínált lehetőséggel nem tud élni.

A polgármester arról is tájékoztatót, hogy tudomása szerint a szülő egyszer sem fordult az önkormányzathoz segítségért rossz anyagi helyzetére tekintettel, ugyanakkor előadta, hogy 2012. november 12-én és 2013. október 31-én nyújtott be kérelmet rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény megállapítása érdekében. A kedvezményt mindkét esetben megállapították számára.

A vizsgálat megállapításai

I. A hatáskör tekintetében

A feladat- és hatáskörömet, valamint ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságaimat az Ajbt. határozza meg. A törvény 18. § (1) bekezdése szerint az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha megítélése szerint hatóság (ideértve a közszolgáltatást végző szervet is) tevékenysége vagy mulasztása a beadványt tevő személy alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár (a továbbiakban együtt: visszásság), feltéve, hogy a

rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket – ide nem értve a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatát – már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. A 18. § (2) bekezdése a) pontja alapján a közszolgáltatást végző szerv – függetlenül attól, hogy milyen szervezeti formában működik – az állami vagy önkormányzati feladatot ellátó, illetve e feladat ellátásában közreműködő szerv.

A Köt. szerint az óvoda fenntartása a helyi önkormányzat feladata. A panaszolt intézményt Szabadszállás önkormányzata tartja fenn, amelynek képviselőjére Szabadszállás polgármestere jogosult.

A fentiek alapján az egyedi ügy tekintetében az ombudsman vizsgálati jogosultsága – az Ajbt. hatásköri szabályai értelmében – egyértelműen kiterjed.

II. Az alapvető jogok tekintetében

Az alapvető jogok biztosja egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggésrendszer feltárása során *autonóm, objektív módon, kizárólag alapjogi érvek* felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget az Alaptörvényben kapott mandátumának. Álláspontom szerint az ombudsman akkor jár el helyesen, ha következetesen, zsinórmértékként támaszkodik az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint az egyes alapjogi tesztekre.

Az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában arra mutatott rá, hogy „az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybírósági döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni”. Ugyanakkor a testület a 13/2013. (VI. 17.). AB határozatának indokolása során azt emelte ki, hogy az adott határozatban vizsgált törvényi rendelkezések esetében már az Alaptörvény negyedik módosítása alapján jár el a korábbi alkotmánybírósági határozatokban foglaltak felhasználhatóságát illetően. A testület ennek kapcsán elvi érveléssel mondta ki azt, hogy „az Alkotmánybíróság a hatályát veszített alkotmánybírósági határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelenítéssel hivatkozhatja vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket. Az indokolásnak és alkotmányjogi forrásainak ugyanis a demokratikus jogállamban mindenki számára megismerhetőnek, ellenőrizhetőnek kell lennie, a jogbiztonság igénye az, hogy a döntési megfontolások átláthatóak, követhetőek legyenek. A nyilvános érvelés a döntés indoklásának létalapja. A korábbi határozatokban kifejtett érvek felhasználhatóságát az Alkotmánybíróság mindig esetről esetre, a konkrét ügy kontextusában vizsgálja.” A fenti elvi jelentőségű tétellel összhangban vizsgálati megállapításaim érvrendszerének megfogalmazása, az egyes alapjogok, alkotmányos elvek értelmezése során – ellenkező tartalmú alkotmánybírósági iránymutatás megszületéséig, az alkotmányszöveg változását, a tartalmi, illetve kontextuális egyezőséget is figyelembe véve – az alapvető jogok biztosaként továbbra is irányadónak tekintem az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény hatályba lépését megelőzően meghozott határozatai indokolásában kifejtett érveket, jogelveket és összefüggéseket.

1. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerint *Magyarország független, demokratikus jogállam*. Az Alkotmánybíróság több határozatában rámutatott, hogy a jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. A jogbiztonság az állam kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is *világosak, egyértelműek*, működésüket tekintve *kiszámíthatóak* és *előreláthatóak* legyenek a norma címzettjei számára. A jogbiztonság nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is. Csakis formalizált eljárási szabályok megkövetelésével és betartásával működhetnek alkotmányosan a jogintézmények.

Az alanyi jogok és kötelezettségek érvényesítésére szolgáló eljárási garanciák tehát a jogbiztonság alkotmányos elvéből következnek. Megfelelő eljárási garanciák nélkül működő eljárásban a jogbiztonság szenved sérelmet.¹ A jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelményének mind szabályozási szinten, mind a jogalkalmazó szervek mindennapi gyakorlatában érvényesülnie kell.

2. Az Alaptörvény XV. Cikk (4) bekezdése szerint Magyarország az esélyegyenlőség megvalósulását külön intézkedésekkel segíti. A következő bekezdésben rögzíti, hogy Magyarország külön intézkedésekkel védi a *gyermeket*, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket. Az Alaptörvény tehát a gyermekeket gondoskodásra szoruló és külön védelmet igénylő csoportként emeli ki. A Kommentár hangsúlyozza továbbá, hogy a megkülönböztetés általános tilalma alóli kivételt jelent az Alaptörvény azon rendelkezése, amely alapján Magyarország az esélyegyenlőtlenségek kiküszöbölését célzó intézkedéseket is tesz. E rendelkezés értelmében az egyenlőség tartalmi megvalósulását szolgáló, az esélyegyenlőtlenség felszámolása érdekében tett pozitív megkülönböztetés megengedett.

Az esélyegyenlőség elősegítése az állam részéről egy jogi lehetőséget biztosít, ugyanakkor bizonyos, valamely tulajdonságuk (pl. életkor, betegség, testi fogyatékoság) miatti sajátos, kiszolgáltatottabb helyzetük miatt objektíve hátrányba kerülő személyek csoportjainál az állami beavatkozás *nem fakultatív feladat*: az állam itt köteles hatékony lépéseket tenni az eredendően és súlyosan egyenlőtlen helyzet felszámolására.

Az alkotmánybírói gyakorlat szerint az állam szabadságot élvez abban, hogy milyen módon, milyen jogi, normatív és anyagi eszközökkel teljesíti az esélyegyenlőség előmozdítására vonatkozó alkotmányos kötelezettségét, mint államcél: figyelembe kell venni és mérlegelni lehet az eszközök megválasztásában az állam teherbíró képességét. Nem vitatható ugyanakkor, hogy az esélyegyenlőség megvalósításának – az Alaptörvény által is nyomatékosítva – a legmesszebbmenőkig eleget kell tenni a gyermekek, különösen a beteg gyermekek esetében.

3. A *gyermekek jogairól szóló ENSZ egyezményt* az ENSZ Közgyűlése 1989. november 20-án egyhangúan fogadta el és 1990. szeptember 2-án lépett hatályba. A következő évtizedben az ENSZ tagállamok – két ország kivételével – ratifikálták. Ezzel az Egyezmény a legszélesebb körben elismert nemzetközi emberi jogi szerződéssé vált. Magyarország, mint az Egyezményt ratifikáló országok egyike,² nemzetközi kötelezettséget vállalt, hogy érvényesíti a gyermekek alapvető jogait és gyakorlatban alkalmazza az egyezmény előírásait.

Az Egyezmény legjelentősebb előrelépése, hogy a gyermekeket *személyeknek* és *állampolgároknak* ismeri el, akik képesek arra, hogy aktív szerepet játsszanak emberi jogaik megélésében. A gyermek ily módon sokkal inkább társadalmi szereplő, semmint erőtlen és hangtalan gyámolítottja a családnak és a társadalomnak. Az Egyezmény a gyermek jogairól bevezette és hangsúlyozza azt a felfogást, miszerint a gyermekek jogokkal bíró személyek, átmenetet képezve a szükségletek kielégítésére alapozott politikától a jogok és az egyéni érdekek tiszteletén alapuló politika irányába. Az Egyezményben részes államok, a dokumentum 24. cikkében elismerték a gyermeknek a lehető legjobb egészségi állapothoz való jogát, valamint, hogy orvosi ellátásban és gyógyító-nevelésben részesülhessen, és erőfeszítéseket tesznek annak biztosítására, hogy egyetlen gyermek se legyen megfosztva az ezeknek a szolgáltatásoknak az igénybevételére irányuló jogától.

A fenti jog teljes körű megvalósításának biztosítására, a részes államok vállalták, hogy alkalmas intézkedéseket tesznek különösen arra, hogy küzdjenek a betegség és az alultápláltság ellen, valamint tájékoztassák a társadalom valamennyi csoportját és különösen a szülőket és a gyermekeket a gyermek egészségére és táplálására.

¹ 9/1992. (I. 30.) AB. határozat

² a Magyar Köztársaság az 1991. LXIV. törvényben hirdette ki a gyermekek jogairól szóló ENSZ Egyezményt

Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése szerint Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja. Az Alaptörvény XV. cikk (4) bekezdése pedig arról rendelkezik, hogy Magyarország az esélyegyenlőség megvalósulását külön intézkedésekkel segíti.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint „a különböző társadalmi csoportok esélyeinek egyenlőségét nem egy-egy jogszabály, vagy állami intézkedés, hanem a jogszabályok és állami intézkedések rendszere révén lehet biztosítani, illetve az állam ilyen módon járulhat hozzá az esélyegyenlőségek megteremtéséhez, vagy legalábbis az esélyegyenlőségek csökkentéséhez”. (725/D/1996. AB hat.)

Az „esélyegyenlőtlenség megszüntetését vagy csökkentését célzó, megkülönböztető szabályozás lehetőségéből nem különbözik annak alkotmányos kényszere. A tételesen meghatározott pozitív diszkriminációra senkinek sincs alkotmányos joga, annak alkalmazása a törvényhozó szabadságába tartozik”. (1067/B/1993. AB hat.) „Az esélyegyenlőség kiküszöbölését célzó törvényi intézkedéseknek egyébként is széles skálája van. A különböző szabályozási módok közül a jogalkotó szabad belátása szerint választhat.” (422/B/1991. AB hat.)

Álláspontom szerint a hátrányos megkülönböztetés alkotmányos tilalmát nem csupán – közvetlen vagy közvetett – tevőleges magatartás (beavatkozás), azaz hatósági döntés, eljárás sértheti. Az állam, a jogalkalmazó hatóság vagy közszolgáltatást végző szerv, mulasztással is olyan jogi helyzetet hozhat létre, amely hatásában alkalmas arra, hogy sértse a hátrányos megkülönböztetés, az egyenlő méltóságú személyként való kezelés tilalmát.

Az esélyegyenlőség előmozdításának kötelezettségével kapcsolatban érdemes kiemelni, hogy „a társadalom egyes tagjai javára történő pozitív diszkrimináció, az egyenlő feltételek, az esélyegyenlőség biztosítása nemcsak megengedett, hanem a modern alkotmányos államtól el is várható, mind a szociális, mind a testi és lelki különbségekből adódó hátrányok enyhítése terén. Ebben a folyamatban az egyenjogúsági célokhoz tilalmak társulnak: a nemzetközi dokumentumok, s az államok belső jogszabályai tehát nemcsak kinyilvánítják a nemek, vallásfelekezetek (stb.) közötti egyenjogúság követelményét, hanem ennek biztosítékaként – gyakran büntetőjellel – diszkrimináció-tilalmakat is felállítanak. Más szóval tehát mára az egyenjogúság fogalmának egyrészt bizonyos társadalmi csoportok előnyös megkülönböztetése, illetőleg annak elvárhatósága, másrészt pedig a hátrányos megkülönböztetés tilalma ad korszerű tartalmat.

A hátrányos megkülönböztetés tilalma és az esélyegyenlőség biztosítása, előmozdítása az állam számára eltérő jellegű, de szorosan összekapcsolódó feladatot, kötelezettséget jelent. A jogegyenlőség megteremtése, az egyenlő méltóságú személyként kezelés biztosítása elsődleges állami kötelezettség, míg az esélyegyenlőség elősegítése az állam részéről egy jogi lehetőséget biztosít.

Lehetőséget, ugyanakkor bizonyos, valamely tulajdonságuk (pl. életkor, betegség, testi fogyatékoság) miatti sajátos, kiszolgáltatottabb helyzetük miatt objektíve hátrányba kerülő személyek csoportjainál az állami beavatkozás nem fakultatív feladat: az állam itt köteles hatékony lépéseket tenni az eredendően és súlyosan egyenlőtlen helyzet felszámolására. A speciális, objektíve hátrányos helyzetben lévő jogalanyok számára ugyanis csak az esélyegyenlőtlenség kiküszöbölését célzó állami kötelezettségvállalás, többletjogok biztosítása teremthet lehetőséget az egyenlő esélyekre.

Az alkotmánybírósági gyakorlat szerint az állam szabadságot élvez abban, hogy milyen módon, milyen jogi, normatív és anyagi eszközökkel teljesíti az esélyegyenlőség előmozdítására vonatkozó alkotmányos kötelezettségét, mint államcél: figyelembe kell venni és mérlegelni lehet az eszközök megválasztásában az állam teherbíró képességét.

Összegezve, a hátrányos helyzetben lévő személyek, így a tartós betegséggel élők formálisan egyenlőként való kezelése nem teremti meg a tényleges egyenjogúságukat, a valódi egyenlőség érdekében pozitív intézkedésre van szükség.

III. Az ügy érdeme tekintetében

Vizsgálatom kiinduló pontja az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 50. § (3) bekezdése, amely rendelkezik arról, hogy a közétkeztetésben – különös tekintettel az egészségügyi, szociális és gyermekintézményekben nyújtott közétkeztetésre – az élettani szükségletnek megfelelő minőségű és tápértékű étkezést kell biztosítani.

Figyelemmel voltam továbbá a *gyermek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény* 41. § (1) bekezdésére, amely értelmében a gyermekek napközbeni ellátásaként többek között a családban élő gyermekek életkorának megfelelő étkeztetését kell megszervezni. A törvény 146. § (4) bekezdése pedig kimondja, hogy a gyermekek napközbeni ellátása keretében biztosított gyermekétkeztetés szabályait kell alkalmazni többek között az óvodában.

Amint azt már korábbi jelentésemben³ is rögzítettem: a gyermek egészségügyi állapotának megfelelő étkezés biztosításának megszervezése – amennyiben szülője igényli – az óvoda, iskola feladata. A megfelelő megoldást – pl. a gyermek számára a speciális étkezést nyújtó közétkeztetési cégtől a teljes körű (napi háromszori) étkezés megrendelésével – a közoktatási intézménynek kell megtalálnia. A speciális igényű gyermekek étkeztetésének megoldása nem múlhat az intézmények jóindulatán, a megoldás az intézmények számára nem fakultatív.

Az étkezési igény intézmény általi feltételeinek megteremtése a jelenlegi részletes szabályozás hiányában nem tehető függővé orvosi igazolástól.

A gyermek védelemhez és gondoskodáshoz való jogának érvényesülését elsősorban a szülők kötelesek biztosítani gyermekük számára, akik ezen felügyeleti kötelezettségüket ruházzák át a nevelési-oktatási intézményekre, az ott nevelő-oktató munkát folytató pedagógusokra azon időtartam alatt, amíg a gyermek az intézményben tartózkodik. Az Nkt. 25. § (5) bekezdése értelmében a nevelési-oktatási intézménynek gondoskodnia kell a rábízott gyermekek, tanulók felügyeletéről, a nevelés és oktatás *egészséges* és biztonságos feltételeinek megteremtéséről, a tanuló- és gyermekbaleseteket előidéző okok feltárásáról és megszüntetéséről, továbbá a gyermekek, tanulók rendszeres egészségügyi vizsgálatának megszervezéséről.

Az Nkt. az értelmező rendelkezések⁴ között definiálja, objektív felelősségként meghatározva a felügyelet fogalmát. Eszerint a felügyelet: a gyermek, tanuló felügyelete a nevelési-oktatási intézményben: a gyermek, tanuló testi épségének megóvásáról és erkölcsi védelméről való gondoskodás, a nevelési-oktatási intézménybe történő belépéstől a nevelési-oktatási intézmény jogszerű elhagyásáig terjedő időben, továbbá a pedagógiai program részeként kötelező, a nevelési-oktatási intézményen kívül tartott foglalkozások, programok ideje alatt.

Álláspontom szerint az óvoda kötelessége a rábízott gyermekek felügyeletének biztosítása, amely a napközbeni ellátás szabályai értelmében magában foglalja a gyermek számára megfelelő minőségű étkezés megteremtését. *Ebből következően az óvoda azzal, hogy orvosi igazolás ellenére sem biztosította és jelenleg sem biztosítja a gyermek egészséges fejlődéséhez szükséges étkezést, amellyel egyben a gyermek egészségét is közvetlen veszélynek tette ki, a gyermek védelemhez és gondoskodáshoz való jogával összefüggésben, az esélyegyenlőség előmozdításának követelményébe ütköző módon alapvető jogokkal összefüggő visszasságot okozott.*

³ AJB-1147/2012. számú jelentés

⁴ Köt. 4. § 10. pont

Különös tekintettel arra, hogy az intézmény, és a fenntartó is tisztában van a gyermek és családjának nehéz szociális körülményeivel – hiszen többször hivatkozta, hogy a szülő a diétás étrend biztosításához szükséges többletforrások hiányával indokolta azt, hogy miért nem tud saját készítésű ételt bevinni a gyermekének –, a gyermek speciális étrendjének biztosítására átlagon feletti erőfeszítéseket kellett volna tennie. Továbbá, nem elvárható, hogy – az egyébként dietetikusi végzettséggel szintén nem rendelkező édesanya – maga készítse el a gyermek részére az ételeket, és azokat bevigye az intézménybe. Emellett ez utóbbi megoldás jogszabály ellenes, közegészségügyi okok, továbbá a fenntartót terhelő korábban már hivatkozott ellátási kötelezettség miatt ilyen kérést közvetíteni, illetve lehetőségként a szülőnek felajánlani nem jogszerű magatartás.

További figyelmet igényel, hogy a szülő elmondása szerint a gyermek kirekesztve érzi magát, sokszor sír amiatt, hogy a többi gyermekkel nem étkezhet együtt, és a gyermekeknek biztosított étkezések alkalmával szeparálják a többiektől (elültetik). Álláspontom szerint ez embertelen és megalázó bánásmód, amelynek elkerülése és megelőzése érdekében mind a fenntartónak, mind az intézménynek és alkalmazottainak kifejezett kötelezettsége van, és ennek teljesítésére nem elégséges eszköz az óvodát élelmiszerrel ellátó cég alkalmazottjának beiskolázása. Álláspontom szerint addig is, amíg a beszállító cég speciális étrendű gyermek ellátására is képessé és alkalmassá nem válik, a fenntartónak haladéktalanul gondoskodnia kell a különleges étrendi szükségletű gyermek napi háromszori ellátásáról, az akár többletköltséget eredményező, más beszállító választásával, ideiglenes megbízásával vagy a képesítéssel már rendelkező alkalmazott felvételével. Hangsúlyozom, hogy a szociálisan hátrányos helyzetben lévő gyermek esetében, aki egyébként a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultsága okán teljes térítési díj kedvezményre is jogosult (aki nyilvánvalóan nem jut a számára megfelelő élelemhez, azaz éhezik) a probléma megoldása nem odázható és az önkormányzat számára kényelmi vagy pénzügyi okokból legkedvezőbb megoldás megtalálásáig, illetve látszatmegoldással nem hárítható a szülőre.

További hátrány éri panaszos gyermekét, illetve családját, amiért a gyermek különleges étkezési szükséglete miatt nem látogathatja az intézményt az óvoda teljes nyitvatartási idejében. *Az a tény, hogy a gyermek számára szükséges megfelelő étrend biztosításának elmaradása miatt a gyermek nem veheti igénybe teljes nyitvatartási időben az intézményt, a jogállamiságból eredeztetett jogbiztonsághoz való joggal, és a gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való jogával összefüggésben is visszásságot idéz elő és tart fenn.*

Intézkedéseim

A jelentésemben feltárt, alapvető jogokkal összefüggő visszásság orvoslása és jövőbeni megelőzése érdekében az Ajbt. 31. §-a alapján

– felkérem *Szabadszállás Város Önkormányzatát*, mint a Szabadszállási Tóth Erzsébet Óvoda és Bölcsőde *fenntartóját*, hogy haladéktalanul szervezze meg a speciális étkezési igényű gyermekek számára szükséges étrend szállítását;

– felkérem továbbá az *intézmény vezetőjét*, hogy az étkezés biztosítása mellett – annak teljes nyitvatartási idejében – tegye lehetővé a gyermek számára az intézmény látogatását, továbbá gondoskodjon arról, hogy az intézmény dolgozói a gyermeket ért kirekesztő bánásmódot megszüntessék, és az őt ért traumát pedagógiai eszközeikkel oldják.

Budapest, 2014. január

Székely László sk.